

**Formularz uwag do projektu Założeń do Planu Partnerstwa Krajowego i Regionalnego dla Polski
na lata 2028-2034**

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
1.	Konfederacja Lewiatan	Wstęp, s. 3–4; podrozdział 6.1. Struktura PPKR, s. 24	Należy ujednolicić informację o statusie Planu społeczno-klimatycznego. We Wstępie wskazano, że projekt rozporządzenia przewiduje włączenie do PPKR rozdziału dotyczącego planu społeczno-klimatycznego, natomiast w rozdziale 6.1 stwierdzono, że Plan społeczno-klimatyczny nie będzie częścią PPKR. Dokument powinien jednoznacznie wskazywać przyjęte rozwiązanie oraz jego konsekwencje dla demarkacji i finansowania działań.	Rozbieżne zapisy utrudniają ocenę struktury Planu, alokacji oraz powiązań między działaniami społecznymi, transportowymi i energetycznymi.
2.	Konfederacja Lewiatan	Wstęp, s. 4; rozdział 2. Uwarunkowania i wyzwania rozwojowe Polski, s. 9; podrozdział 6.2. System instytucjonalny, s. 26–28	Należy doprecyzować, że przedsiębiorcy oraz partnerzy społeczni i gospodarczy – w tym reprezentatywne organizacje pracodawców oraz organizacje gospodarcze działające na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym – są partnerami w projektowaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i zmianach PPKR, a nie wyłącznie potencjalnymi beneficjentami lub uczestnikami konsultacji. Ich udział powinien obejmować rozpoznawanie potrzeb, prace nad zakresem	Nowy model rozliczania oparty na rezultatach zwiększa znaczenie trafnego projektowania interwencji. Organizacje reprezentujące przedsiębiorców posiadają praktyczną wiedzę o barierach inwestycyjnych, możliwościach organizacyjnych MŚP, realnych terminach przygotowania inwestycji i specyfice rynków lokalnych. Ich stały udział na poziomie krajowym i regionalnym ograniczy ryzyko tworzenia instrumentów niedostosowanych do rynku oraz konsultowania rozwiązań dopiero po ich faktycznym przesądzeniu.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			działań, kryteriami wyboru, wskaźnikami, przeglądem śródkresowym, działaniami naprawczymi i wykorzystaniem kwoty elastyczności.	
3.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 1. Kontekst strategiczny, s. 5	Należy poprawić niespójność liczbową w opisie celów szczegółowych projektu rozporządzenia. Po wyliczeniu sześciu celów oznaczonych literami a-f zdanie „PPKR musi przyczyniać się do realizacji wszystkich pięciu celów szczegółowych” proponujemy zastąpić zdaniem: „PPKR musi przyczyniać się do realizacji wszystkich sześciu celów szczegółowych”.	Obecne brzmienie jest wewnętrznie sprzeczne i może powodować wątpliwości co do zakresu celów, które mają być uwzględnione przy programowaniu Planu.
4.	Konfederacja Lewiatan	Uwaga ogólna; w szczególności rozdział 2. Uwarunkowania i wyzwania rozwojowe Polski, s. 6–9, oraz rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy, s. 9–13	Proponujemy wyraźnie wskazać wzrost produktywności, konkurencyjności przedsiębiorstw i zdolności gospodarki do skalowania innowacji jako przekrojowe kryteria programowania wszystkich priorytetów PPKR. Ocena reform i inwestycji powinna obejmować ich wpływ na koszty prowadzenia działalności, inwestycje prywatne, wartość dodaną, eksport oraz udział firm w europejskich i globalnych łańcuchach wartości.	Konkurencyjność zależy nie tylko od interwencji przypisanych do Priorytetu 1. Wpływają na nią również ceny i dostępność energii, jakość regulacji, kompetencje, transport, zdrowie, cyfryzacja administracji i odporność infrastruktury.
5.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 2. Uwarunkowania i	Diagnozę należy uzupełnić o szerszy kontekst międzynarodowy: globalną konkurencję o kapitał, technologie i talenty, rozwój AI i deep-tech,	Bez odniesienia do tych trendów diagnoza nie pokazuje w pełni warunków, w których polskie firmy

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		wyzwania rozwojowe Polski, s. 6–9	skracanie i regionalizację łańcuchów dostaw, friend-shoring, rosnące znaczenie technologii dual-use oraz presję regulacyjną i kosztową związaną z transformacją energetyczną.	będą podejmowały decyzje inwestycyjne w latach 2028–2034.
6.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 2. Uwarunkowania i wyzwania rozwojowe Polski, s. 6–9; rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3, s.; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 3, s. 17	Pojęcie bezpieczeństwa i odporności gospodarczej należy rozwinąć o budowę krajowych i europejskich zdolności w strategicznych łańcuchach dostaw, m.in. w obszarach leków i wyrobów medycznych, nawozów, surowców, technologii cyfrowych, energetycznych oraz dual-use. W odniesieniu do bezpieczeństwa lekowego należy uwzględnić rozwój badań, technologii i zdolności wytwarzania substancji czynnych (API), półproduktów farmaceutycznych, leków krytycznych i innych produktów leczniczych o znaczeniu strategicznym, a także dywersyfikację łańcuchów dostaw i ograniczanie zależności od dostawców spoza UE. Należy przewidzieć instrumenty odpowiednie dla projektów wysokiego ryzyka i znaczenia strategicznego.	Odporność nie może być ograniczona do reagowania kryzysowego. Wymaga trwałych zdolności badawczych i produkcyjnych, dostępu do technologii i surowców oraz możliwości szybkiego zwiększenia podaży w sytuacji zakłóceń. Doświadczenia pandemii i ryzyka geopolityczne pokazały podatność systemu ochrony zdrowia na zależność od importu API i leków z państw trzecich. Uwzględnienie bezpieczeństwa lekowego jest spójne z kierunkami polityki UE i krajowej, które zakładają odbudowę europejskich zdolności produkcyjnych i wzmacnianie sektora farmaceutycznego oraz biotechnologicznego.
7.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 2. Uwarunkowania i wyzwania rozwojowe Polski, s. 7–8; rozdział 3.	Należy silniej uwzględnić czynniki pozafinansowe wpływające na skłonność przedsiębiorstw do inwestowania, takie jak stabilność otoczenia regulacyjnego, jakość stanowienia prawa, rozwój	Dokument wskazuje niski poziom inwestycji prywatnych jako jedną z głównych barier rozwoju, jednak proponowane rozwiązania koncentrują się przede wszystkim na instrumentach finansowanych ze

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 1, s. 9–10	rynku kapitałowego oraz mechanizmy mobilizacji kapitału prywatnego.	środków publicznych, w niewielkim stopniu odnosząc się do warunków sprzyjających trwałemu wzrostowi inwestycji prywatnych.
8.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 2. Uwarunkowania i wyzwania rozwojowe Polski, s. 7; rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 2, s. 10	W katalogu działań odpowiadających na wyzwania demograficzne należy silniej uwzględnić instrumenty zwiększające podaż pracy, w tym aktywizację zawodową osób starszych i kobiet, wykorzystanie legalnej migracji zarobkowej oraz przyspieszenie automatyzacji i robotyzacji.	Dokument trafnie identyfikuje spadek liczby osób w wieku produkcyjnym jako jedno z najważniejszych wyzwań, jednak proponowane działania koncentrują się przede wszystkim na stronie inwestycyjnej. Bez działań zwiększających podaż pracy potencjalne tempo wzrostu gospodarczego będzie coraz silniej ograniczane przez procesy demograficzne.
9.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 2. Uwarunkowania i wyzwania rozwojowe Polski, s. 8; rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3, s. 11	W kontekście bezpieczeństwa państwa należy jednoznacznie uwzględnić bezpieczeństwo żywnościowe oraz trwały dostęp do wody dla mieszkańców i rolnictwa. Bezpieczeństwo żywnościowe powinno być rozumiane jako zapewnienie mieszkańcom danego obszaru fizycznego i ekonomicznego dostępu do bezpiecznej i wysokowartościowej żywności zaspokajającej ich potrzeby dietetyczne i preferencje żywieniowe, przy jednoczesnym zagwarantowaniu dostępu do wody pitnej oraz wody niezbędnej do produkcji rolnej.	W warunkach zmian klimatycznych bezpieczeństwo żywnościowe jest bezpośrednio związane z dostępem do wody. Dotyczy to nie tylko zaopatrzenia ludności w wodę pitną, lecz także zasobów wykorzystywanych w rolnictwie, bez których nie jest możliwe utrzymanie wysokich plonów. Polska należy do państw UE o niskich zasobach wodnych, dlatego gospodarka wodna powinna być traktowana równocześnie jako element infrastruktury, polityki rolnej i bezpieczeństwa państwa.
10.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 2. Uwarunkowania i wyzwania rozwojowe	Transformację cyfrową, wykorzystanie AI i danych oraz cyberbezpieczeństwo należy wskazać jako zagadnienia horyzontalne dla przedsiębiorstw,	Cyfryzacja bez komponentu bezpieczeństwa, interoperacyjności i kompetencji może zwiększać ryzyka operacyjne. Jednocześnie firmy na różnym

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		Polski, s. 8–9; rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 1, Priorytet 3, Priorytet 4, s. 10–12	usług publicznych, ochrony zdrowia, transportu i infrastruktury krytycznej. Wsparcie cyfryzacji powinno obejmować nie tylko zakup technologii, lecz także dostęp do infrastruktury obliczeniowej, danych, testowania, kompetencji i bezpiecznego wdrożenia.	poziomie dojrzałości cyfrowej potrzebują różnych instrumentów, a nie tylko wsparcia osiągnięcia poziomu podstawowego.
11.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 2. Uwarunkowania i wyzwania rozwojowe Polski, s. 8; rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3, s. 10–11; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 3, s. 17	Należy wyraźnie powiązać transformację energetyczną z konkurencyjnością przemysłu, kosztami energii i utrzymaniem zdolności produkcyjnych w Polsce. Diagnoza i cele powinny uwzględniać specyfikę przemysłów energochłonnych oraz sektorów hard-to-abate, dla których konieczne są inwestycje w energię, sieci, magazynowanie, efektywność, wodór, paliwa alternatywne i CCS/CCU.	Przemysły energochłonne są jednocześnie dużymi odbiorcami energii, kluczowymi ogniwami łańcuchów dostaw i ważnym elementem bezpieczeństwa gospodarczego oraz żywnościowego. Transformacja bez ochrony ich konkurencyjności może prowadzić do przenoszenia produkcji poza UE.
12.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy, s. 9–13; podrozdział 4.1. Podział alokacji według	Należy uzupełnić dokument o wskazanie hierarchii celów strategicznych oraz kryteriów, według których dokonano podziału środków między priorytety, tak aby jednoznacznie	Obszary takie jak innowacyjność, ochrona zdrowia, mieszkalnictwo, bezpieczeństwo, transformacja energetyczna i rozwój administracji zostały potraktowane jako równorzędne. Przy ograniczonych zasobach finansowych utrudnia to ocenę, czy

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań, s. 16–18	wynikało, które obszary interwencji mają największe znaczenie dla wzrostu gospodarczego.	planowana alokacja koncentruje się na przedsięwzięciach o najwyższej wartości dodanej dla gospodarki.
13.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – cel strategiczny 1, Priorytet 1, s. 9	W sformułowaniu celu strategicznego 1 proponujemy zastąpić zwrot „wykorzystując przy tym potencjał gospodarczy rodzimych firm” zwrotem: „wykorzystując potencjał przedsiębiorstw prowadzących działalność i inwestujących w Polsce, w tym MŚP, spółek o średniej kapitalizacji i dużych przedsiębiorstw”.	O dostępie do wsparcia powinny decydować jakość projektu, jego wkład w rozwój gospodarki, bezpieczeństwo, innowacyjność i zakorzenienie inwestycji w Polsce, a nie wyłącznie pochodzenie kapitału. Takie podejście lepiej odpowiada strukturze nowoczesnych łańcuchów wartości.
14.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – cel strategiczny 1, Priorytet 1, s. 9–10	Należy określić mierzalne wskaźniki oceny wzrostu produktywności i innowacyjności, takie jak produktywność pracy, całkowita produktywność czynników produkcji (TFP), udział sektorów wysokiej wartości dodanej w gospodarce oraz udział eksportu produktów wysokiej techniki.	Dokument słusznie wskazuje wzrost produktywności i innowacyjności jako podstawę przyszłego rozwoju gospodarczego, nie określa jednak sposobu oceny realizacji tego celu. Bez mierzalnych efektów trudno będzie ocenić, czy planowane działania rzeczywiście zmieniają model wzrostu gospodarczego.
15.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 1, s. 9–10; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w	Należy zapowiedzieć przejrzysty mechanizm identyfikowania sektorów i technologii strategicznych, oparty na obiektywnych kryteriach, konsultowany z biznesem i okresowo aktualizowany. Równolegle należy zachować otwartą ścieżkę bottom-up dla projektów o	Zamknięty lub niejasny katalog branż ogranicza przewidywalność i może wykluczać technologie przełomowe pojawiające się już w trakcie perspektywy. Koncentracja strategiczna nie powinna oznaczać rezygnacji z konkurencji jakościowej między projektami.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		układzie kierunków działań – Priorytet 1, s. 16	wysokim potencjale innowacyjnym, które nie mieszczą się w katalogach sektorowych.	
16.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 1, s. 9–10; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 1, s. 16	W rezultatach i kierunkach interwencji należy jednoznacznie uwzględnić rolę wszystkich grup przedsiębiorstw, w tym firm typu mid-cap i dużych przedsiębiorstw, w prowadzeniu B+R, skalowaniu technologii, budowie zdolności przemysłowych, tworzeniu ekosystemów dostawców i umiędzynarodowieniu gospodarki.	Dotychczasowe doświadczenia pokazują, że wsparcie ograniczone do startupów lub MŚP nie odpowiada potrzebom dużych, kapitałochłonnych projektów przemysłowych i nie wykorzystuje roli dużych firm jako integratorów łańcuchów wartości.
17.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 1, s. 9–10; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 1, s. 16	W celu strategicznym i oczekiwanych rezultatach Priorytetu 1 oraz w opisie alokacji na innowacyjność i transformację cyfrową należy uwzględnić rozwój nowoczesnej infrastruktury łączności cyfrowej, w tym dokończenie inwestycji w sieci szerokopasmowe nowej generacji. Infrastruktura telekomunikacyjna powinna być traktowana jako warunek cyfryzacji przedsiębiorstw, innowacyjności i dalszego rozwoju usług publicznych.	Znaczna część kraju nadal nie ma dostępu do infrastruktury o odpowiedniej przepustowości; według danych przywołanych w uwadze Orange w czerwcu 2026 r. dostępu do internetu o przepustowości co najmniej 100 Mb/s nie miało ponad 1,7 mln z 9,2 mln zidentyfikowanych punktów adresowych. Problem pogłębia starzenie się sieci, niska opłacalność inwestycji na obszarach o małej gęstości zaludnienia i rosnące potrzeby użytkowników. Bez instrumentów infrastrukturalnych cele cyfryzacji państwa i gospodarki mogą nie zostać osiągnięte.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
18.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 1, s. 10; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 1, s. 16	Opis strategicznych inwestycji transportowych należy uzupełnić o transport towarowy i logistykę, terminale intermodalne, porty, połączenia z centrami produkcyjnymi, infrastrukturę dla niskoemisyjnego transportu ciężkiego, cyfryzację przepływów oraz cyberbezpieczeństwo. Należy też przewidzieć możliwość udziału prywatnych operatorów infrastruktury i usług logistycznych.	Sprawne łańcuchy dostaw i dostęp przedsiębiorstw do rynków zależą od całego systemu transportowego, a nie wyłącznie od rozbudowy publicznej infrastruktury kolejowej.
19.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 2, s. 10	W strategicznych oczekiwanych rezultatach mowa jest o poprawie jakości i dostępności edukacji. Proponujemy, by w tym obszarze wskazać także wyrównywanie szans w dostępie do wysokiej jakości edukacji czy też zmniejszanie różnic w dostępie do wysokiej jakości edukacji jako jeden z priorytetów.	Dzieci z rodzin o niższych dochodach lub z niższym kapitałem społecznym mają często mniejszy dostęp do wysokiej jakości przedszkoli, szkół, zajęć dodatkowych czy wsparcia edukacyjnego. Ma tu znaczenie także samo miejsce zamieszkanie, które sprzyja lub ogranicza dostęp do wysokiej jakości edukacji. Bez wyrównywania szans wiele osób o wysokim potencjale nie jest w stanie w pełni rozwinąć swoich umiejętności. Oznacza to stratę zarówno dla tych osób, jak i dla całej gospodarki. Dobrze prosperująca gospodarka potrzebuje wykwalifikowanych pracowników, innowatorów i przedsiębiorców. Im większa część społeczeństwa ma dostęp do wysokiej jakości edukacji, tym większa pula talentów będzie dostępna dla gospodarki.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
				Edukacja pomaga przełamywać bariery związane z ubóstwem, miejscem zamieszkania czy niepełnosprawnością. Osoby z lepszym wykształceniem częściej uczestniczą w życiu społecznym, obywatelskim i gospodarczym. O sukcesie edukacyjnym powinny decydować przede wszystkim zdolności, wysiłek i zaangażowanie ucznia. Wyrównywanie szans nie oznacza gwarancji identycznych wyników, lecz zapewnienie wszystkim podobnych możliwości rozwoju, także uwzględniając ich specyficzne potrzeby. Z badań wynika, że osoby lepiej wykształcone częściej pracują, rzadziej są bezrobotne i osiągają wyższe zarobki, a każdy dodatkowy rok edukacji zwiększa przeciętne dochody o około 9%. Jeśli dostęp do dobrej edukacji jest nierówny, nierówności dochodowe utrwalają się między pokoleniami. Wyzwaniem w zakresie wyrównywania szans w dostępie do wysokiej jakości edukacji z pewnością w najbliższych latach będzie demografia, co tym bardziej wskazuje na wysoki priorytet tego działania.
20.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 2, s. 10; podrozdział 4.2.	Podział alokacji i ukierunkowanie terytorialne powinny uwzględniać nie tylko kategorię rozwoju województwa i PKB per capita na poziomie NUTS 2, lecz także skalę zróżnicowań	Średnie wskaźniki wojewódzkie nie odzwierciedlają skali zróżnicowań wewnątrzregionalnych i mogą pozbawić wsparcia obszary realnie dotknięte restrukturyzacją, depopulacją lub utratą funkcji

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		Podział alokacji w układzie terytorialnym, s. 19–20	wewnątrzregionalnych na poziomie NUTS 3, powiatów, a w uzasadnionych przypadkach również gmin i miejskich obszarów funkcjonalnych. Należy stosować zestaw wskaźników społecznych, gospodarczych, demograficznych i przestrzennych, obejmujący m.in. dynamikę ludności, saldo migracji, sytuację na rynku pracy, poziom przedsiębiorczości i inwestycji prywatnych, dostępność transportową i usług publicznych, dochody JST, wyposażenie w infrastrukturę gospodarczą oraz oddalenie od głównych ośrodków wzrostu. W rozdziałach regionalnych należy zagwarantować mechanizm kierowania środków do słabiej rozwiniętych podregionów i powiatów także w województwach przejściowych i lepiej rozwiniętych.	gospodarczych. Przykładowo średnią dla Wielkopolski podwyższają Poznań i jego otoczenie, podczas gdy północna część województwa, w tym podregion pilski i powiat czarnkowsko-trzcianecki, mierzy się ze słabszą dostępnością transportową, odpływem mieszkańców, ograniczonym rynkiem pracy i niższym poziomem inwestycji. Uwzględnienie danych na poziomie NUTS 3 i powiatów jest zgodne z terytorialnym podejściem polityki spójności oraz celem zmniejszania dysproporcji rozwojowych wynikającym z art. 174 TFUE.
21.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 2, s. 10; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków	W Priorytecie 2 należy jednoznacznie uwzględnić rozwój i modernizację infrastruktury łączności cyfrowej jako narzędzie ograniczania wykluczenia cyfrowego oraz poprawy dostępu do podstawowej infrastruktury na obszarach wiejskich, podmiejskich, trudnodostępnych i o niskiej gęstości zaludnienia. Interwencje dla obszarów przylegających do zewnętrznej granicy	Bez nowoczesnej łączności nie będzie możliwa cyfryzacja przedsiębiorstw, usług publicznych i społeczności na obszarach wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe. Na terenach przygranicznych dodatkowym problemem są zakłócenia łączności związane z aktywnością Rosji i Białorusi. Pominięcie infrastruktury telekomunikacyjnej osłabiłoby skuteczność działań na rzecz spójności społeczno-gospodarczej i odporności.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		działań – Priorytet 2, s. 16–17	UE powinny obejmować również infrastrukturę telekomunikacyjną i jej odporność.	
22.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 2, s. 10; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 2, s. 16–17; podrozdział 6.1. Struktura PPKR – Rozdział krajowy 3, s. 25	Należy silniej powiązać działania dotyczące edukacji, kształcenia zawodowego, uczenia się dorosłych i rynku pracy z potrzebami transformacji przedsiębiorstw i lokalnych oraz regionalnych rynków pracy. Pracodawcy i organizacje ich reprezentujące powinni uczestniczyć w rozpoznawaniu potrzeb, określaniu kierunków kształcenia i aktualizowaniu programów, a nie wyłącznie konsultować gotową ofertę. Wsparcie powinno obejmować m.in. elastyczne szkolenia i kursy dla pracowników, bony szkoleniowe, kształcenie zawodowe i dualne, współpracę szkół z przedsiębiorstwami oraz reskilling i upskilling osób dorosłych, zwłaszcza w obszarach kompetencji technicznych, cyfrowych, energetycznych, logistycznych i menedżerskich, automatyzacji, cyberbezpieczeństwa, ochrony informacji i ciągłości działania.	Brak pracowników o kwalifikacjach odpowiadających zmianom technologicznym jest istotną barierą rozwoju firm, szczególnie poza największymi ośrodkami. Przedsiębiorstwa transportowe potrzebują kompetencji w zakresie zarządzania flotą i optymalizacji tras, firmy produkcyjne – obsługi zautomatyzowanych linii, a podmioty handlowe i usługowe – bezpiecznego wykorzystywania systemów cyfrowych i danych. Prosty dostęp MŚP do krótkich form szkoleniowych pozwoli szybciej uzupełniać luki kompetencyjne i lepiej dostosowywać firmy do transformacji.
23.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – cel	Wśród oczekiwanych rezultatów Priorytetu 2 należy uwzględnić rozwój profilaktyki i wczesnej diagnostyki, w tym programów screeningowych i	Profilaktyka i wczesna diagnostyka pozwalają wcześniej wykrywać choroby i ograniczać koszty funkcjonowania systemu ochrony zdrowia. Kierunek

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		strategiczny 2, Priorytet 2, s. 10	badań diagnostycznych realizowanych w ramach medycyny pracy.	ten odpowiada priorytetom programów UE, takich jak EU Beats Cancer Plan oraz EU4Health.
24.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – cel strategiczny 2, Priorytet 2, s. 10	Należy zapewnić dostęp do diagnostyki i minimalnie inwazyjnych zabiegów możliwie blisko miejsca zamieszkania pacjenta, w tym w ramach opieki domowej.	Dostęp do diagnostyki w pobliżu miejsca zamieszkania lub bezpośrednio w domu pacjenta ogranicza wykluczenie w dostępie do ochrony zdrowia i może przyczyniać się do zmniejszenia liczby zgonów możliwych do uniknięcia.
25.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – cel strategiczny 2, Priorytet 2, s. 10	Należy zwiększyć dostęp osób starszych do bezpiecznych, małoinwazyjnych metod diagnostyki i leczenia, dostosowanych do potrzeb pacjentów z wielochorobowością i obciążeniami kardiologicznymi.	Starzenie się społeczeństwa zwiększa liczbę pacjentów obciążonych kardiologicznie i cierpiących na wiele chorób jednocześnie. W ich przypadku ryzyko związane z diagnostyką i leczeniem jest wyższe, dlatego dostęp do bezpieczniejszych technik może warunkować faktyczną możliwość udzielenia świadczenia.
26.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – cel strategiczny 3, Priorytet 3, s. 10-11	W części dotyczącej przyspieszenia procesów transformacji energetycznej i dekarbonizacji zasadne jest wyraźne uwzględnienie ciepłownictwa systemowego jako kluczowego elementu infrastruktury energetycznej wspierającej realizację celów klimatycznych, bezpieczeństwa energetycznego oraz ograniczania ubóstwa energetycznego.	Systemy ciepłownicze umożliwiają efektywne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, ciepła odpadowego, magazynów ciepła, przyczyniając się do redukcji emisji i poprawy efektywności energetycznej na obszarach miejskich. W związku z tym rekomenduje się wskazanie modernizacji i dekarbonizacji ciepłownictwa systemowego jako jednego z kierunków interwencji w ramach Priorytetu 3, obejmującego transformację energetyczną, odporność i bezpieczeństwo.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
27.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3, s. 11, oraz kluczowa reforma dotycząca odnawialnych źródeł energii i energetyki rozproszonej, s. 13–14	W programowaniu inwestycji energetycznych należy przyjąć podejście technologicznie neutralne i umożliwić finansowanie pełnych łańcuchów wartości oraz projektów systemowych, a nie wyłącznie pojedynczych instalacji. Powinno to obejmować zarówno infrastrukturę, jak i – tam, gdzie jest to konieczne dla uruchomienia rynku – odpowiednie mechanizmy wsparcia operacyjnego.	W wielu nowych technologiach samo finansowanie nakładów inwestycyjnych nie usuwa luki kosztowej i ryzyka rynkowego. Projekty obejmujące produkcję, magazynowanie, transport i końcowe wykorzystanie zapewniają większy efekt gospodarczy niż rozproszone inwestycje.
28.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3 oraz Priorytet 4, s. 11–12; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 3, s. 17; rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania i podrozdział 6.1. Struktura PPKR, s. 24–25	Cyberbezpieczeństwo oraz odporność infrastruktury telekomunikacyjnej i łączności cyfrowej należy wskazać jako odrębny, horyzontalny obszar interwencji obejmujący sektor publiczny i przedsiębiorstwa oraz wyraźnie uwzględnić w oczekiwanych rezultatach i alokacji Priorytetu 3. Zakres wsparcia powinien obejmować odporność techniczną i energetyczną sieci, systemy zasilania awaryjnego, zabezpieczenia fizyczne obiektów – także przed dronami – ciągłość działania, reagowanie na incydenty, rozwój kompetencji oraz urządzenia poprawiające zasięg i odporność sieci mobilnych, w tym wzmacniacze sygnału i mobilne stacje bazowe. Infrastruktura łączności cyfrowej	Niezakłócone działanie łączności jest warunkiem cyfryzacji gospodarki i usług publicznych, funkcjonowania ochrony zdrowia, zarządzania kryzysowego i bezpieczeństwa państwa. Zakłócenia mogą wynikać zarówno z wrogich działań, jak i klęsk żywiołowych, zmian klimatu oraz przerw w dostawach energii do obiektów telekomunikacyjnych. Ograniczenie wsparcia do infrastruktury energetycznej, transportowej lub podmiotów publicznych pozostawiłoby istotną lukę w odporności gospodarki i społeczeństwa.

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			powinna być jednoznacznie traktowana jako infrastruktura krytyczna.	
29.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3, s. 11	W ramach działań wzmacniających odporność systemu ochrony zdrowia należy uwzględnić rozwiązania służące poprawie bezpieczeństwa lekowego, zapewnieniu ciągłości dostaw, monitorowaniu stanów magazynowych oraz automatyzacji procesów związanych z gospodarką lekową i wyrobami medycznymi.	Odporność systemu ochrony zdrowia zależy od zapewnienia nieprzerwanej dostępności leków i wyrobów medycznych. Nowoczesne systemy monitorowania, zarządzania zapasami i automatyzacji logistyki ograniczają ryzyko niedoborów, zwiększają przejrzystość procesów oraz poprawiają bezpieczeństwo pacjentów.
30.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3, s. 11	Wśród rodzajów inwestycji należy uwzględnić przedsięwzięcia na rzecz bezpieczeństwa lekowego i farmaceutycznego, obejmujące budowę, rozbudowę i modernizację infrastruktury badawczej oraz produkcyjnej służącej wytwarzaniu substancji czynnych (API), produktów leczniczych i technologii medycznych o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa zdrowotnego państwa.	Katalog rezultatów obejmuje odporność systemu zdrowia i bezpieczeństwo łańcuchów dostaw, lecz nie wskazuje dedykowanych inwestycji w przemysł farmaceutyczny. Bezpieczeństwo lekowe ma znaczenie porównywalne z bezpieczeństwem żywnościowym, a rozwój infrastruktury B+R i produkcji pozwoli jednocześnie wzmacniać odporność państwa, konkurencyjność i nowoczesną bazę przemysłową.
31.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3, s. 10–11	W katalogu strategicznych rezultatów Priorytetu 3 warto dodać tiret: „rozwój wielkoskalowych i rozproszonych magazynów energii elektrycznej, w tym magazynów o wydłużonym czasie pracy oraz instalacji hybrydowych łączących OZE z magazynami energii”.	Obecnie magazynowanie występuje wyłącznie jako element infrastruktury przesyłu i dystrybucji. Skala redysponowania OZE, ceny ujemne i potrzeby bilansowania KSE wymagają umocowania magazynów jako samodzielnego kierunku inwestycyjnego. Bez tego zapisu nie będzie podstawy do zaprogramowania

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
				dedykowanych instrumentów na etapie właściwego PPKR.
32.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 3, s. 10–11	Należy przewidzieć w PPKR pilotażowy mechanizm wsparcia magazynów energii o wydłużonym czasie pracy (long duration energy storage), w formule wsparcia dostępności lub wsparcia projektów pierwszego zastosowania, o konstrukcji neutralnej technologicznie i skalowalnej względem czasu pracy (poziom wsparcia rosnący z czasem pracy, bez wykluczania magazynów o czasie pracy 4 godzin i dłuższym).	Rynek mocy nie różnicuje wynagrodzenia względem czasu pracy magazynu, a przychody arbitrażowe nie domykają rachunku dla dłuższych czasów pracy. Po 2030 r. luka elastyczności przesuwana się z dobowej w kierunku wielogodzinnej. Konstrukcja neutralna i proporcjonalna do czasu pracy zapobiega faworyzowaniu pojedynczych technologii.
33.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy, s. 13	Należy rozszerzyć zakres reformy nr 5 o: (i) współdzielenie infrastruktury przyłączeniowej (cable pooling) oraz hybrydyzację istniejących instalacji PV i wiatrowych o magazyny energii bez konieczności uzyskiwania nowych warunków przyłączenia; (ii) elastyczne umowy przyłączeniowe; (iii) przegląd metodyki wyznaczania dostępnych mocy przyłączeniowych przez OSP i OSD wraz z obowiązkiem publikacji danych.	Reforma o zerowym koszcie inwestycyjnym i najwyższej dźwigni w Priorytecie 3: uwalnia istniejące punkty przyłączenia dla magazynów i hybryd. W modelu rozliczeń opartym na kamieniach milowych jej brak stanowi bezpośrednie ryzyko nieosiągnięcia wskaźników inwestycji energetycznych finansowanych z PPKR.
34.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 4, s.	Wśród rezultatów sprawności instytucjonalnej należy wskazać poprawę jakości otoczenia regulacyjnego działalności gospodarczej:	Sprawność państwa bezpośrednio wpływa na produktywność i skłonność przedsiębiorstw do inwestowania. Wymiar sprawiedliwości powinien być

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		11–12; podrozdział 5.7. Działania dostosowawcze i zmiany prawne, s. 23–24	stabilność i przewidywalność prawa, ocenę wpływu regulacji, cyfrowe usługi dla firm, skracanie postępowań oraz rozwój alternatywnych metod rozwiązywania sporów, w tym arbitrażu. Zakres priorytetu dotyczącego sprawności instytucjonalnej należy rozszerzyć o jakość procesu legislacyjnego, przewidywalność regulacyjną, ograniczanie obciążeń administracyjnych oraz usprawnianie procesów inwestycyjnych.	odciążany nie tylko przez cyfryzację i ADR, lecz również przez szersze wykorzystanie innych skutecznych form rozstrzygania sporów. Priorytet koncentruje się przede wszystkim na cyfryzacji administracji i wzmacnianiu potencjału instytucji publicznych, w mniejszym stopniu odnosząc się do elementów mających istotny wpływ na konkurencyjność gospodarki oraz atrakcyjność inwestycyjną kraju.
35.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – Priorytet 5, s. 12	Wsparcie stabilnych i godziwych dochodów rolników oraz odporności gospodarstw należy uzupełnić o przemodelowanie Wspólnej Polityki Rolnej w kierunku silniejszego wsparcia inwestycji i modernizacji. Przy zachowaniu instrumentów służących wyrównywaniu dochodów należy utworzyć w budżecie WPR silny filar inwestycyjno-modernizacyjny, w którym pomoc będzie przyznawana z uwzględnieniem wyników ekonomicznych, aktywności rynkowej i zdolności inwestycyjnej gospodarstwa, a nie wyłącznie liczby posiadanych hektarów.	Większe ukierunkowanie wsparcia na inwestycje i modernizację zwiększy zdolność europejskiego rolnictwa do konkurowania na rynku międzynarodowym oraz poprawi jego odporność ekonomiczną, klimatyczną i środowiskową. Przy ocenie instrumentów należy brać pod uwagę, jaka część wsparcia publicznego wraca do gospodarki w postaci eksportu, podatków i miejsc pracy.
36.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – kluczowa	Proponujemy zmienić uzasadnienie reformy ochrony zdrowia tak, aby jej podstawowym celem była poprawa wyników zdrowotnych, jakości i	Redukcja kosztów nie może być celem samym w sobie. W starzejącym się społeczeństwie kluczowe jest ograniczanie hospitalizacji możliwych do uniknięcia,

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		reforma systemu opieki zdrowotnej, s. 13; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 2, s. 17	bezpieczeństwa opieki, dostępności świadczeń oraz efektywności wykorzystania zasobów, a nie samo „obniżenie kosztów funkcjonowania systemu”. Reforma powinna uwzględniać cyfryzację i cyberbezpieczeństwo, interoperacyjność, nowoczesne wyroby medyczne, opiekę koordynowaną i domowo-ambulatoryjną oraz pomiar efektów zdrowotnych.	poprawa jakości opieki i przenoszenie świadczeń bliżej pacjenta.
37.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – kluczowa reforma systemu opieki zdrowotnej, s. 13; podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 2, s. 17	Modernizacja i transformacja podmiotów leczniczych powinny obejmować wdrażanie nowoczesnych technologii medycznych oraz cyfryzację i automatyzację procesów klinicznych, diagnostyczno-terapeutycznych i logistycznych. Zakres wsparcia powinien uwzględniać rozwiązania wspierające bezpieczeństwo pacjenta, zarządzanie farmakoterapią, lekami, wyrobami medycznymi i zasobami szpitala, monitorowanie wykorzystania zasobów medycznych oraz efektywne zarządzanie procesami w podmiotach leczniczych.	Restrukturyzacja i konsolidacja szpitali wymagają nie tylko zmian organizacyjnych, lecz także inwestycji w technologie zwiększające efektywność operacyjną, jakość opieki i bezpieczeństwo pacjentów. Transformacja cyfrowa ochrony zdrowia nie może ograniczać się do administracji i dokumentacji medycznej. Automatyzacja procesów klinicznych i logistycznych pozwala ograniczać koszty operacyjne, lepiej wykorzystywać zasoby oraz wspierać proces leczenia i realizację celów transformacji systemu.
38.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – kluczowa	W reformie ochrony zdrowia należy promować efektywność poprzez wdrażanie rozwiązań i technologii medycznych o potwierdzonej lub	Ocena technologii medycznych powinna uwzględniać ich realną wartość i faktyczne korzyści dla pacjenta oraz systemu ochrony zdrowia. Podejście oparte na

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		reforma systemu opieki zdrowotnej, s. 13	rokującej wartości oraz rozwijać podejście oparte na wartości (Value Based).	wartości powinno stanowić podstawę decyzji o wdrażaniu nowych technologii medycznych.
39.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – kluczowa reforma systemu opieki zdrowotnej, s. 13	Należy promować wdrażanie technologii oraz metod diagnostycznych i zabiegowych, które obniżają całkowite koszty społeczne leczenia i umożliwiają pacjentowi szybki powrót do pełnej sprawności.	Ocena efektywności nie powinna ograniczać się do kosztu pojedynczej procedury medycznej. Należy uwzględniać koszt całego procesu leczenia oraz korzyści wynikające z odzyskania zdrowia i szybkiego powrotu pacjenta do pełnej sprawności, ponieważ dopiero takie podejście odzwierciedla pełny koszt społeczny i rzeczywisty efekt interwencji.
40.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – kluczowe reformy, s. 13–14	Należy opisać przejrzysty proces uzupełniania katalogu kluczowych reform, wraz z kryteriami ich wyboru i udziałem partnerów społecznych oraz gospodarczych. Katalog powinien objąć również reformy dotyczące systemu innowacji i komercjalizacji, transformacji cyfrowej i cyberbezpieczeństwa, otoczenia inwestycji przemysłowych, rynku energii oraz systemu rozwoju kompetencji.	Obecny katalog ma charakter wstępny i sektorowy. Bez jasnych kryteriów istnieje ryzyko, że inwestycje nie zostaną powiązane z reformami usuwającymi najważniejsze bariery regulacyjne i instytucjonalne dla przedsiębiorstw.
41.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 3. Cele strategiczne i kluczowe reformy – kluczowe reformy, s. 13–14	Do katalogu kluczowych reform należy dodać reformę dotyczącą wzmocnienia bezpieczeństwa lekowego Polski i UE poprzez stworzenie warunków regulacyjnych, finansowych i organizacyjnych wspierających badania, rozwój technologii i zdolności produkcyjne w sektorze farmaceutycznym i biotechnologicznym, w	Założenia wiążą politykę rozwojową z bezpieczeństwem energetycznym, żywnościowym i granicznym, lecz pomijają ryzyko zależności od importu leków i API spoza Europy. Wpisanie reformy na wczesnym etapie programowania umożliwi powiązanie inwestycji przedsiębiorstw z odpowiednimi zmianami regulacyjnymi i dedykowanym

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			szczegółności w zakresie leków krytycznych, substancji czynnych (API), leków biologicznych i nowoczesnych technologii wytwarzania.	finansowaniem oraz wzmocni spójność Priorytetu 1 i Priorytetu 3.
42.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 4. Zarys finansowania, s. 14–19	Należy uzupełnić dokument o projekcję makroekonomiczną obejmującą tempo wzrostu PKB, poziom inwestycji publicznych i prywatnych oraz szacowany wpływ planowanych działań na produktywność, analogicznie do analiz publikowanych dla Krajowego Planu Odbudowy.	Dokument określa kierunki interwencji oraz wielkość planowanych środków, nie przedstawia jednak założeń makroekonomicznych, na których oparto proponowaną alokację. Taka analiza ułatwiłaby ocenę, czy proponowany podział środków odpowiada rzeczywistym priorytetom rozwojowym.
43.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 1, s. 16	W ramach działań na rzecz konkurencyjności należy przewidzieć odrębne instrumenty wsparcia dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, dostosowane do ich możliwości organizacyjnych i finansowych. Wsparcie nie powinno ograniczać się do projektów badawczo-rozwojowych, lecz obejmować także inwestycje w nowoczesne maszyny i linie produkcyjne, automatyzację, robotyzację, cyfryzację procesów, efektywność energetyczną, wdrażanie innowacyjnych rozwiązań oraz rozwój nowych produktów, usług i rynków zbytu.	Wiele MŚP nie posiada własnych działów B+R ani zasobów potrzebnych do udziału w dużych projektach z nauką, ale zwiększa produktywność i konkurencyjność poprzez praktyczne inwestycje modernizacyjne. Zakup nowej linii technologicznej, systemu optymalizacji tras czy cyfryzacja obsługi zamówień mogą przynosić istotne efekty gospodarcze. Bez odrębnych, prostych instrumentów istnieje ryzyko koncentracji wsparcia wśród podmiotów o największym zapleczu organizacyjnym.
44.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w	Działania na rzecz wzmocnienia regionalnych systemów edukacji powinny obejmować ich kompleksową transformację cyfrową: rozwój bezpiecznych i interoperacyjnych środowisk	Ograniczenie inwestycji do zakupu urządzeń prowadzi do fragmentaryzacji i nie zapewnia bezpieczeństwa, zarządzania, kompetencji użytkowników ani trwałości wdrożenia. Transformacja cyfrowa edukacji wymaga

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		układzie kierunków działań – Priorytet 2, s. 16	cyfrowych i chmurowych, odpowiedzialne wykorzystanie sztucznej inteligencji, dostęp do zarządzanych urządzeń, systemów zarządzania urządzeniami i tożsamością, narzędzi cyberbezpieczeństwa, oprogramowania, licencji i subskrypcji, a także integrację, konfigurację, migrację danych, szkolenia oraz wsparcie wdrożeniowe i techniczne.	łączonego traktowania infrastruktury, urządzeń, usług cyfrowych, oprogramowania, kompetencji i zmiany organizacyjnej oraz wyboru rozwiązań na podstawie wymagań funkcjonalnych, jakościowych i całkowitego kosztu użytkowania.
45.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań, s. 16–18	Należy zwiększyć alokację na Priorytet 1 „Konkurencyjność międzynarodowa Polski” i działania dotyczące innowacyjności, badań, rozwoju technologii oraz komercjalizacji wyników B+R. Alternatywnie należy wskazać, że kwota elastyczności będzie w pierwszej kolejności zasilala te działania w przypadku szybkiego wyczerpania dostępnej alokacji.	Proponowany podział środków może nie odpowiadać skali wyzwań związanych z niską innowacyjnością, ograniczonymi inwestycjami prywatnymi, niewystarczającym wykorzystaniem wyników badań i potrzebą wzrostu produktywności. Szczęegołnego finansowania wymagają obszary o wysokiej wartości dodanej, takie jak biotechnologia, farmacja, technologie medyczne, zaawansowana produkcja i deep-tech. Zbyt mała alokacja ograniczy możliwość rzeczywistej zmiany modelu gospodarczego.
46.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 3, s. 17	Wsparcie transformacji energetycznej powinno obejmować rozwój energetyki rozproszonej, lokalnych magazynów energii, klastrów i spółdzielni energetycznych oraz współpracy samorządów, przedsiębiorstw i lokalnych wytwórców. Równolegle należy finansować modernizację lokalnych sieci dystrybucyjnych,	Brak mocy przyłączeniowych i niewystarczająca przepustowość sieci blokują inwestycje firm w własne źródła energii i magazyny. Finansowanie samych instalacji bez sieci, przyłączy i współpracy producentów z odbiorcami nie tworzy trwałego systemu. Energetyka rozproszona, biogaz i biometan mogą obniżyć koszty, zwiększać ciągłość zasilania, zagospodarowywać

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			zwiększanie mocy przyłączy i uproszczenie procedur przyłączania nowych źródeł. Wsparciem powinny zostać objęte także biogazownie i biometanownie wykorzystujące lokalne surowce, pozostałości rolnicze i rolno-spożywcze oraz bioodpady, przy zachowaniu wymogów środowiskowych i korzyści dla lokalnej gospodarki.	odpady, tworzyć dodatkowe dochody na obszarach rolniczych oraz wspierać lokalny transport i niezależność energetyczną.
47.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 3, s. 17	W ramach alokacji 6,5 mld euro warto wyodrębnić dedykowany instrument finansowy dla magazynów energii oparty na instrumentach zwrotnych (preferencyjny dług długoterminowy, gwarancje, finansowanie pomostowe), wdrażany przez podmiot krajowy (np. BGK lub NFOŚiGW), z preferencją wobec dotacji inwestycyjnych.	Dotacje inwestycyjne dla magazynów energii rodzą ryzyko kumulacji pomocy publicznej ze wsparciem w ramach rynku mocy i wynikających z tego korekt wynagrodzenia, co ogranicza realny efekt wsparcia. Instrumenty zwrotne minimalizują to ryzyko, a ta sama alokacja wspiera kilkukrotnie większy wolumen inwestycji i podlega rewolwingowi. Spójne z kierunkiem wskazanym w rozdz. 5.3.
48.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 4.1. Podział alokacji według priorytetów strategicznych oraz w układzie kierunków działań – Priorytet 3, s. 17	W ramach alokacji na wzmocnienie odporności warto uwzględnić magazyny energii jako element infrastruktury krytycznej i podwójnego zastosowania, w tym: zdolności odbudowy zasilania (black start), pracę wyspową wydzielonych obszarów sieci oraz rezerwowe zasilanie obiektów infrastruktury krytycznej.	Spójne z rezultatem „zapewnienie ciągłości funkcjonowania infrastruktury krytycznej”. Magazyny bateryjne są najszybciej skalowalną technologią odbudowy i utrzymania zasilania w stanach awaryjnych; ich ujęcie zwiększa zdolność absorpcji koperty bezpieczeństwa.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
49.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 4.3. Współfinansowanie krajowe, s. 20–21	Należy wskazać źródła finansowania krajowego wkładu do polityki spójności szacowanego na ok. 40 mld euro, w tym określić, czy zakłada się zwiększenie zadłużenia, przesunięcia w strukturze wydatków publicznych czy większe wykorzystanie kapitału prywatnego, z uwzględnieniem obowiązującej procedury nadmiernego deficytu oraz rosnących wydatków na obronność i ochronę zdrowia.	Brak przewidywalnego źródła współfinansowania może stać się główną barierą wykorzystania alokacji, zwłaszcza dla JST, podmiotów publicznych i projektów infrastrukturalnych w silniejszych regionach. Dokument szacuje krajowy wkład do polityki spójności na ok. 40 mld euro w latach 2028–2034, nie wskazując źródeł jego finansowania. Zróżnicowane poziomy współfinansowania (15%, 40% i 60%) oznaczają dodatkowo, że największy ciężar finansowy poniosą regiony lepiej rozwinięte, co przy napiętej sytuacji finansowej JST może ograniczać ich zdolność do pełnego wykorzystania dostępnych środków.
50.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.1. Koncentracja na strategicznych reformach i inwestycjach, s. 21–22	Selektywność powinna opierać się na transparentnych kryteriach jakościowych, a nie wyłącznie na skali projektu lub jego pełnej dojrzałości. Należy zachować możliwość finansowania projektów eksperymentalnych, przełomowych i bottom-up, jeżeli mają wysoki potencjał rozwojowy, nawet gdy wiążą się z większym ryzykiem technologicznym.	Nadmierna koncentracja na kilku dużych i bezpiecznych przedsięwzięciach może ograniczyć innowacyjność oraz dostęp nowych podmiotów do wsparcia. Ryzyko jest naturalną cechą projektów B+R, deep-tech i transformacji przemysłowej.
51.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.1. Koncentracja na strategicznych reformach i inwestycjach, s. 21–22	W interwencjach dotyczących transformacji cyfrowej należy uwzględniać pełny cykl życia rozwiązań oraz całkowity koszt ich posiadania i użytkowania. Zakres kwalifikowalny powinien móc obejmować, zależnie od działania, zakup,	Rozwiązania cyfrowe są często świadczone w modelu usługowym lub subskrypcyjnym i wymagają bieżącego zarządzania, aktualizacji, bezpieczeństwa i wsparcia. Ograniczenie kwalifikowalności do jednorazowego zakupu sprzętu nie zapewni trwałości efektów. Oferty

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			leasing lub najem urządzeń, oprogramowanie, wieloletnie licencje i subskrypcje, usługi chmurowe, konfigurację, integrację, migrację danych, zarządzanie urządzeniami i tożsamością, aktualizacje, cyberbezpieczeństwo, wsparcie techniczne, utrzymanie oraz szkolenia użytkowników i administratorów, jeżeli są niezbędne do osiągnięcia i utrzymania rezultatów.	powinny być porównywane na podstawie funkcjonalności, bezpieczeństwa, rezultatów i całkowitego kosztu posiadania, a nie wyłącznie ceny początkowej.
52.	Konfederacja Lewiatan	Uwaga ogólna; w szczególności podrozdział 5.1. Koncentracja na strategicznych reformach i inwestycjach, s. 21–22, oraz dokumenty programowe i wykonawcze	Wybór rozwiązań technologicznych powinien odbywać się z zachowaniem neutralności technologicznej i zasad uczciwej konkurencji, na podstawie wymagań funkcjonalnych, jakościowych i bezpieczeństwa, interoperacyjności, dostępności, możliwości przenoszenia danych, skalowalności oraz całkowitego kosztu posiadania. Dokumenty programowe i wykonawcze nie powinny wskazywać konkretnych producentów, marek ani zamkniętych architektur technologicznych.	Neutralne technologicznie kryteria pozwalają porównywać konkurencyjne i kompleksowe rozwiązania na podstawie ich rzeczywistych parametrów, bezpieczeństwa i kosztów użytkowania. Ograniczają ryzyko uzależnienia od jednego dostawcy, zamknięcia danych i utrudnionej integracji kolejnych usług.
53.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.2. Gotowość i odpowiedzialność za reformy oraz inwestycje, s. 22	Obok wymogu gotowości należy przewidzieć system przygotowania portfela projektów: finansowanie dokumentacji, analiz, pozwoleń, studiów wykonalności, partnerstw i faz demonstracyjnych. Ocena dojrzałości powinna	Bez wsparcia przygotowawczego preferowane będą podmioty już dysponujące znacznymi zasobami, a projekty innowacyjne lub złożone partnerstwa mogą nie osiągnąć wymaganej gotowości przed uruchomieniem perspektywy.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			być proporcjonalna do rodzaju przedsięwzięcia i etapu technologicznego.	
54.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.3. Rola instrumentów zwrotnych, s. 22	Dobór formy wsparcia powinien wynikać z analizy luki finansowej, wielkości i zdolności finansowej beneficjenta, ryzyka technologicznego, możliwości generowania przychodów, okresu zwrotu i efektów zewnętrznych. PPKR powinien dopuszczać dotacje, pożyczki, gwarancje, instrumenty kapitałowe, wsparcie mieszane i – w uzasadnionych przypadkach – wsparcie operacyjne. Dla MŚP należy zachować dotacje lub instrumenty mieszane przy inwestycjach o wysokich nakładach początkowych, długim okresie zwrotu albo istotnych efektach środowiskowych, energetycznych, cyberbezpieczeństwa i odporności. W projektach deep-tech o wysokim ryzyku badawczo-rozwojowym oraz w inwestycjach służących bezpieczeństwu lekowemu, w tym produkcji API i leków krytycznych, podstawową formą wsparcia powinny pozostać instrumenty bezzwrotne.	Instrumenty zwrotne są właściwe dla projektów generujących wystarczające i przewidywalne przepływy finansowe, nie powinny jednak zastępować dotacji w B+R, projektach przełomowych, inwestycjach o znaczeniu bezpieczeństwa, dekarbonizacji sektorów trudnych do transformacji ani usług publicznych. Projekty biotechnologiczne i farmaceutyczne wymagają wieloletnich prac, wysokich nakładów, podlegają rygorystycznym regulacjom i mogą mieć niewystarczającą rentowność rynkową mimo dużych korzyści publicznych. Finansowanie takich przedsięwzięć wyłącznie pożyczką ograniczałoby skłonność do inwestowania i mogłoby nadmiernie zadłużyć MŚP.
55.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.3. Rola instrumentów zwrotnych, s. 22	Należy uzupełnić dokument o analizę zdolności krajowego systemu finansowego, w tym BGK, funduszy venture capital oraz sektora bankowego, do efektywnego wdrożenia	Dokument zakłada zwiększenie udziału instrumentów zwrotnych z obecnych 7,3% do ok. 11–15% alokacji polityki spójności, nie przedstawiając analizy strony podażowej rynku finansowego. Bez takiej analizy

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			zwiększonego udziału instrumentów zwrotnych w finansowaniu projektów o podwyższonym ryzyku technologicznym.	trudno ocenić, czy proponowany wzrost jest realnym scenariuszem wdrożeniowym, czy przede wszystkim założeniem o charakterze kierunkowym.
56.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.4. PPKR a programy zarządzane centralnie przez KE, s. 22–23	Zasadę „po pierwsze programy KE” należy zastąpić zasadą komplementarności i optymalnego doboru źródła finansowania. Sam potencjał podmiotu do aplikowania o środki centralne nie powinien automatycznie ograniczać jego dostępu do PPKR. O wyborze źródła powinny decydować zakres projektu, dostępność odpowiedniego naboru, harmonogram, skala, poziom ryzyka i realne szanse uzyskania finansowania.	Programy centralne są wysoce konkurencyjne i nie zapewniają finansowania wszystkim dobrym projektom. Mechaniczne odsyłanie podmiotów do EFK lub Horyzontu Europa może tworzyć lukę finansową, ograniczać inwestycje i osłabiać polskie konsorcja.
57.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.4. PPKR a programy zarządzane centralnie przez KE, s. 22–23	System wsparcia dla programów centralnych powinien obejmować nie tylko informację, doradztwo i budowę konsorcjów, lecz także finansowanie przygotowania wniosków i partnerstw, krajowego wkładu własnego, projektów ze znakiem jakości lub wysoką oceną, faz pilotażowych i demonstracyjnych oraz inwestycji będących kontynuacją projektów badawczych. Pomoc – szczególnie dla MŚP, podmiotów z mniejszych miast i organizacji o ograniczonym doświadczeniu – powinna być dostępna również na poziomie regionalnym i	Największą barierą nie jest wyłącznie brak informacji. Aplikowanie do programów zarządzanych bezpośrednio przez KE wymaga specjalistycznej wiedzy, języka angielskiego, kontaktów międzynarodowych i poniesienia kosztów przed uzyskaniem finansowania. Bez regionalnie dostępnego wsparcia zasada „po pierwsze programy KE” może prowadzić do koncentracji udziału wśród dużych i doświadczonych podmiotów oraz wykluczać dobre projekty MŚP spoza największych ośrodków.

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			obejmować ocenę możliwości udziału w programie, przygotowanie dokumentacji, wyszukiwanie partnerów zagranicznych i tworzenie konsorcjów. System powinien wykorzystywać istniejące instytucje, organizacje gospodarcze i sieci współpracy oraz przewidywać mechanizmy łączenia PPKR z EFK, Horyzontem Europa, CEF i programami cyfrowymi.	
58.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.5. Przepływy finansowe i system rozliczeń, s. 23; podrozdział 5.7. Działania dostosowawcze i zmiany prawne, s. 24	Należy zagwarantować ciągłość i płynność finansowania operacji poprzez zaliczki, płatności częściowe za zakończone etapy, prefinansowanie i inne formy finansowania pomostowego, również w przypadku czasowego wstrzymania wypłat z KE. Należy określić maksymalne terminy weryfikacji wniosków o płatność i przekazywania środków. Zasady te powinny zostać ustalone przed uruchomieniem naborów i objąć beneficjentów publicznych oraz prywatnych.	Model rozliczeń z KE oparty na rezultatach nie może przerzucać problemów płynnościowych państwa na beneficjentów. Dla MŚP nawet kilkumiesięczne opóźnienie może oznaczać konieczność kosztownego kredytowania, utratę płynności, ograniczenie działalności lub rezygnację z kolejnych inwestycji, mimo prawidłowej realizacji projektu.
59.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.5. Przepływy finansowe i system rozliczeń, s. 23; podrozdział 6.2. System instytucjonalny, s. 27–28	Należy jasno opisać podział ryzyka pomiędzy państwo, instytucje i beneficjentów w systemie opartym na kamieniach milowych. Odpowiedzialność finansowa beneficjenta powinna być proporcjonalna i ograniczona do zakresu jego projektu. Niewykonanie zbiorczego wskaźnika lub kamienia milowego na poziomie	Beneficjent nie powinien ponosić konsekwencji opóźnień, nieprawidłowości lub niewykonania działań przez inne projekty i instytucje. Przenoszenie na niego odpowiedzialności za czynniki makroekonomiczne, regulacyjne lub zbiorcze rezultaty całego PPKR zwiększałoby ryzyko udziału w programie i szczególnie zniechęcało MŚP do realizacji ambitnych inwestycji.

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			całego Planu nie powinno skutkować obniżeniem lub zwrotem wsparcia przez podmiot, który prawidłowo i terminowo wykonał własne zobowiązania. Wskaźniki powinny być mierzalne, etapowe i pozostawać w realnym zakresie wpływu podmiotu odpowiedzialnego.	
60.	Konfederacja Lewiatan	Podrozdział 5.7. Działania dostosowawcze i zmiany prawne, s. 23–24	Nowa ustawa, akty wykonawcze i dokumentacja wdrożeniowa powinny zostać przygotowane w szerokim dialogu z partnerami i zapewniać stabilność reguł, jednolite i wiążące interpretacje, proporcjonalne kontrole, ograniczenie dublowania audytów, uproszczenie kwalifikowalności i procedur wyboru wykonawców, cyfrową obsługę całego procesu oraz skuteczne mechanizmy odwoławcze. Wymogi administracyjne, dokumentacja, kryteria i sprawozdawczość powinny być proporcjonalne do wartości, rodzaju i ryzyka projektu oraz podlegać testowi MŚP. Należy wykorzystywać dane dostępne w rejestrach publicznych i określić maksymalne terminy oceny wniosków, zawierania umów, rozpatrywania zmian w projektach i dokonywania płatności.	Dla MŚP skomplikowane procedury, wielokrotne przedstawianie danych dostępnych administracji, rozbieżne interpretacje i długie terminy są istotną barierą korzystania ze wsparcia. Projekt o niewielkiej wartości nie powinien podlegać takim samym obowiązkom jak duża inwestycja infrastrukturalna. Uproszczenia i test MŚP muszą zostać zaprojektowane przed uruchomieniem programu, a nie dopiero po stwierdzeniu niskiego zainteresowania.
61.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu	Wśród rozdziałów krajowych PPKR należy rozważyć wyodrębnienie rozdziału poświęconego	Infrastruktura telekomunikacyjna jest niezbędna do osiągnięcia większości celów PPKR i stanowi element

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		wdrażania – podrozdział 6.1. Struktura PPKR, s. 24–26	modernizacji i rozwojowi infrastruktury łączności cyfrowej, w tym zapewnieniu jej odporności i bezpieczeństwa.	infrastruktury krytycznej państwa. Rozproszenie lub pominięcie tego zakresu może prowadzić do braku odpowiedzialności instytucjonalnej, niewystarczającej alokacji i niespójnego wsparcia rozwoju oraz odporności sieci.
62.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział 6.1. Struktura PPKR, opis Rozdziału krajowego 3, s. 25	Opis Rozdziału krajowego 3 należy uzupełnić o transformację cyfrową edukacji oraz bezpieczne, odpowiedzialne i zarządzane instytucjonalnie wykorzystanie sztucznej inteligencji w edukacji, obok działań dotyczących kompetencji, uczenia się przez całe życie, usług społecznych i potencjału partnerów.	Edukacja i rozwój kompetencji będą coraz silniej zależne od bezpiecznych środowisk cyfrowych i AI. Uwzględnienie tego zakresu w strukturze PPKR pozwoli zaprogramować działania wykraczające poza zakup sprzętu i obejmujące zarządzanie, bezpieczeństwo, odpowiedzialność, kompetencje i zmianę organizacyjną.
63.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział 6.1. Struktura PPKR, opis Rozdziału krajowego 7, s. 25	Opis Rozdziału krajowego 7 należy uzupełnić o rozwój potencjału cyfrowego instytucji publicznych oraz bezpieczne i zarządzane instytucjonalnie korzystanie z usług cyfrowych, danych i rozwiązań sztucznej inteligencji.	Rozwój AI w administracji wymaga ochrony danych, zarządzania dostępem, kompetencji, odpowiedzialności organizacyjnej i ograniczania wykorzystywania narzędzi poza kontrolowanym środowiskiem instytucji. Samo zwiększenie dostępności danych bez takich mechanizmów może tworzyć ryzyka prawne, organizacyjne i cyberbezpieczeństwa.
64.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział 6.1. Struktura PPKR,	Proponujemy przenieść działania na rzecz organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych – albo co najmniej działania dotyczące samych partnerów	Praca partnerów społecznych polega m.in. na uczestnictwie w kształtowaniu polityk dotyczących rynku pracy, budowaniu korzystnego otoczenia gospodarczego i realizacji funkcji strażniczych. Zakres ten jest tematycznie bliższy działaniom na rzecz

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		opis Rozdziałów krajowych 3 i 7, s. 25	społecznych – z Rozdziału krajowego 3 do Rozdziału krajowego 7.	bezpiecznego i sprawnego państwa, budowy kompetencji oraz wzmacniania potencjału instytucjonalnego, przewidzianym w Rozdziale 7.
65.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział 6.1. Struktura PPKR, działania w obszarze ochrony zdrowia, s. 25	Zakres wsparcia w ochronie zdrowia powinien obejmować poprawę bezpieczeństwa pacjenta, w szczególności zapobieganie zakażeniom związanym z opieką zdrowotną, bezpieczną terapię infuzyjną, bezpieczeństwo farmakoterapii oraz rozwój kompetencji personelu medycznego. Finansowane powinny być przedsięwzięcia inwestycyjne, organizacyjne, edukacyjne i szkoleniowe dotyczące tych obszarów.	Bezpieczeństwo pacjenta jest podstawowym elementem jakości opieki zdrowotnej. Ograniczanie zakażeń związanych z opieką zdrowotną, poprawa bezpieczeństwa terapii infuzyjnej i farmakoterapii oraz rozwój kompetencji personelu zmniejszają liczbę zdarzeń niepożądanych, poprawiają wyniki leczenia i zwiększają efektywność funkcjonowania podmiotów leczniczych.
66.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział 6.1. Struktura PPKR, działania w obszarze innowacji i ochrony zdrowia, s. 25	Instrumenty wspierania innowacji w sektorze ochrony zdrowia powinny wyraźnie obejmować sektor technologii medycznych (MedTech), w tym rozwój i wdrażanie innowacyjnych wyrobów medycznych, realizację badań klinicznych wyrobów medycznych, współpracę przedsiębiorstw z uczelniami i podmiotami leczniczymi oraz transfer innowacyjnych technologii do praktyki klinicznej.	Sektor technologii medycznych jest istotnym źródłem innowacji wpływających na jakość, bezpieczeństwo i efektywność opieki zdrowotnej. Jego uwzględnienie pozwoli rozwijać krajowy potencjał innowacyjny, wzmacniać współpracę nauki z biznesem i szybciej wdrażać nowoczesne rozwiązania w systemie ochrony zdrowia.
67.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział	Pomoc techniczna powinna finansować nie tylko zdolność administracji do osiągania rezultatów, lecz także udział partnerów społecznych i gospodarczych, przygotowanie projektów,	Nowy model będzie bardziej wymagający analitycznie i koordynacyjnie. Oszczędności na potencjale instytucjonalnym i partnerskim mogą zwiększyć ryzyko błędów, opóźnień i niewykonania wskaźników.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
		6.1. Struktura PPKR – Pomoc techniczna, s. 26	doradztwo dla beneficjentów, rozwój kompetencji instytucji i odbiorców wsparcia oraz system pomocy w aplikowaniu do programów centralnych. Należy w szczególności wzmacniać kompetencje i potencjał instytucjonalny partnerów społecznych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego na poziomie regionalnym i ogólnokrajowym, w tym zapewniać mniejszym organizacjom reprezentującym MŚP możliwość utrzymania zasobów kadrowych niezbędnych do profesjonalnego udziału w dialogu społecznym i procesach legislacyjnych. Ograniczenie środków nie powinno prowadzić do osłabienia jakości obsługi, kontroli ani udziału partnerów.	Rozwijanie dialogu społecznego wymaga wsparcia także na poziomie regionalnym, ponieważ mniejsze organizacje zrzeszające MŚP często nie są w stanie finansować ze składek członkowskich stałych zasobów eksperckich i rzeczniczych, mimo że ich perspektywa jest istotna dla projektowania polityk publicznych i stanowienia prawa.
68.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział 6.2. System instytucjonalny, s. 26–28	Należy określić minimalne standardy udziału partnerów w Komitecie koordynującym i komitetach monitorujących, w tym reprezentację partnerów społecznych i gospodarczych oraz organizacji działających na poziomie regionalnym i lokalnym. Komitety powinny nie tylko monitorować, ale aktywnie współdecydować o sposobie realizacji rozdziałów, w tym o kryteriach wyboru, zmianach Planu i działaniach naprawczych. Partnerom należy zapewnić dostęp do materiałów z odpowiednim wyprzedzeniem,	Deklaracja „realnego włączenia” partnerów wymaga konkretnych uprawnień proceduralnych. Komitety nie mogą być wyłącznie biernymi odbiorcami informacji ani gremiami fasadowymi. Wiedza przedstawicieli przedsiębiorców, nauki i społeczeństwa obywatelskiego pozwala wcześniej identyfikować nierealne kryteria, terminy i warunki wsparcia oraz skuteczniej reagować na problemy wdrożeniowe.

L.p.	Instytucja	Umiejscowienie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			prawo zgłaszania punktów i propozycji, przejrzyste zasady głosowania oraz informację o sposobie rozpatrzenia zgłoszonych uwag. Należy co najmniej utrzymać dobre praktyki obecnych komitetów monitorujących.	
69.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział 6.2. System instytucjonalny, s. 27	W przypadku transformacji cyfrowej edukacji wskaźniki powinny obejmować nie tylko liczbę zakupionych urządzeń lub udostępnionych licencji, lecz także stopień wdrożenia i faktycznego wykorzystania rozwiązań, poziom centralnego zarządzania i bezpieczeństwa, rozwój kompetencji użytkowników, dostępność cyfrową oraz trwałość rezultatów.	Wskaźniki produktowe oparte wyłącznie na liczbie zakupów mogą premiować inwestycje niewykorzystywane w praktyce. Ocena powinna odzwierciedlać rzeczywisty rezultat edukacyjny i organizacyjny, aktywne użycie narzędzi, objęcie urzędów zarządzaniem, wdrożenie zasad bezpieczeństwa oraz przygotowanie nauczycieli i administratorów.
70.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 6. Zarys struktury oraz systemu wdrażania – podrozdział 6.2. System instytucjonalny, s. 27–28	Przy projektowaniu systemu należy zachować specjalistyczne kompetencje i doświadczenie obecnych instytucji pośredniczących oraz zapewnić ciągłość zespołów wdrażających. Centralna koordynacja nie powinna prowadzić do nadmiernej centralizacji decyzji merytorycznych ani utraty wiedzy sektorowej i regionalnej.	Jakość wyboru i obsługi projektów zależy od wiedzy o specyfice przedsiębiorstw, B+R, energii, zdrowia, kompetencji i poszczególnych regionów. Reorganizacja instytucjonalna w krótkim czasie może zagrozić płynnemu startowi perspektywy.
71.	Konfederacja Lewiatan	Rozdział 7. Harmonogram, s. 28–29	Harmonogram należy uzupełnić o wcześniejsze konsultacje założeń ustawy, systemu finansowego, systemu informatycznego, kryteriów dojrzałości i zasad rozliczania rezultatów. Przed końcem 2027 r. powinny być	Samo przyjęcie PPKR nie gwarantuje uruchomienia środków od 1 stycznia 2028 r. Opóźnienia w prawie krajowym, systemach IT i dokumentach wykonawczych

L.p.	Instytucja	Umieszczenie w dokumencie (rozdział / nr strony)	Proponowana treść zapisu	Uzasadnienie/Komentarz
			gotowe nie tylko dokumenty strategiczne, ale także podstawowe procedury, wzory i harmonogram pierwszych naborów oraz rozwiązania przejściowe zapewniające ciągłość wsparcia.	byłyby szczególnie dotkliwe dla przedsiębiorstw planujących wieloletnie inwestycje.